

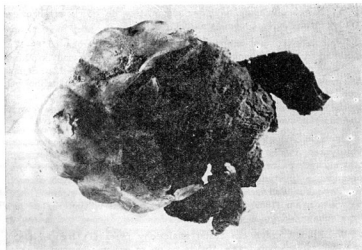
Mycenastrum corium (Guers. in DC.) Desv. w Polsce

Mycenastrum corium (Guers. in DC.) Desv. in Poland

WANDA RUDNICKA-JEZIERSKA

Grzyby z rzędu purchawkowych (*Lycoperdales*) nie doczekały się jeszcze monograficznego opracowania, dlatego wydaje mi się szczególnie ważne podanie do wiadomości danych o pojawianiu się bardziej interesujących gatunków.

Do takich gatunków należy grzyb z monotypowego rodzaju, *Mycenastrum corium* (Guers. in DC.) Desv. Jego morfologiczna i anatomiczna budowa nasuwa skojarzenia z innymi rodzajami. Dla przykładu omówię najważniejsze jego cechy: ze względu na wielkość, kształt oraz z uwagi na odpadanie fragmentami endoperydium przypomina rodzaj

Ryc. 1. *Mycenastrum corium* (Guers. in DC.) Desv.

Calvatia; dzięki obecności grubej warstwy perydialnej zbliża się do rodzaju *Scleroderma*; sposobem otwierania się dojrzałych owocników *Mycenastrum corium* przypomina w dużym stopniu rodzaj *Geastrum*. Dostywna i kłaczkowata włóśnia, a także cienkie egzoperydium wskazują na jakiś związek z przedstawicielami rodzaju *Bovista*.

Ponieważ grzyb ten zasługuje na bliższą uwagę mikologów, załączam jego opis.

Mycenastrum corium (Guers. in DC.) Desv.

Owocniki naziemne, nieregularnie kuliste lub nieco spłaszczone (kuliste lub półkuliste: Š e b e k 1958, G i l b e r t 1950) do 15 cm średnicy (znacznie większe niż podają wymienieni autorzy: 2—10 cm). Perydium dwuwarstwowe: egzoperydium jasne, białe, matowe, bardzo cienkie, dość wczesnie odpada (Š e b e k l. c.); endoperydium do 3 mm grube, za młodu mięsiste, miękkie, z wiekiem twardnieje i staje się skórzaste przybierając barwę szarobrazową lub sepii (Oberthür: sepia, str. 300, ton 1). W miarę dojrzewania endoperydium pęka nieregularnie na szczycie tworząc wiele trójkątnych lub o nieokreślonym kształcie latek (które czasem odchylają się na zewnątrz w formie gwiazdy), a następnie bardzo powoli rozpada się na mniejsze fragmenty (podobnie jak u *Calvatia*) odsłaniając glebę. Młoda biała gleba zmienia następnie kolor poprzez oliwkowy na coraz ciemniejszy do oliwkowobrazowego (Oberthür: olive brown, str. 299, ton 4).

Włóśnia gleby jest sztywna, długa do 800 μ i szeroka od 9—12 μ , stosunkowo cienkościenna, nieco powyginana i opatrzona krótkimi, hialinowymi, ostro zakończonymi wyrostkami o długości 3—12 μ . Starsze fragmenty włóśni mają czasem odgałęzienia z małą liczbą hialinowych wyrostków oraz nieliczne błony poprzeczne. Zarodniki kuliste, czasem trochę wydłużone, ciemnobrazowe, bardzo wyraźnie brodawkowane, 10—13 μ .

Zdaniem Š e b e k a (1958) *Mycenastrum corium* występuje przeważnie pojedynczo, rzadko kiedy w skupieniach, na miejscach piaszczystych oraz suchych pastwiskach i w stepach. W a s i l k o w (1955) notuje jego obecność w pustyniach i półpustyniach oraz południowych stepach. W Związku Radzieckim zbierany był czasem w strefie lasów. S z w a r c m a n (1959) podaje dlań 14 stanowisk, w tym raz na łące typu subalpejskiego.

We Francji grzyb ten został znaleziony przez Gilberta (1950) w rowie zarośniętym trawą. Uważa go on za gatunek kosmopolityczny, lecz jeszcze mało zbadany.

Mycenastrum corium w Europie często występuje w sąsiedztwie *Robinia pseudacacia*. Fakt ten nasuwa przypuszczenie, że grzyb ten może z tym drzewem tworzyć związki mikoryzowe i niegdyś mógł być z nim zawleczony do Europy, gdzie — zwłaszcza w jej środkowej i południowej części — znalazł dobre warunki rozwojowe.

Z wypowiedzi różnych autorów wynika, że *Mycenastrum corium* jest gatunkiem ciepłolubnym, występującym w pasie klimatu ciepłego Europy, Ameryki, Azji, Australii i Nowej Zelandii. Ogólnie jest on uważany za gatunek egzotyczny (Teodorowicz 1939).

W Polsce pierwszym stanowiskiem *Mycenastrum corium* opublikowanym przez Teodorowicza (1939) jest podwórze koło zabudowań gospodarczych (obór) w Poznaniu w dzielnicy Sołacz. Grzyb ten został zebrany przez dzieci robotników we wrześniu 1936 r. Drugie stanowisko tego grzyba stwierdzone w czerwcu 1964 r. znajduje się w Warszawie w dzielnicy Saska Kępa na posesji ogrodnika.

Znaleziony owocnik złożono w zbiorach Zakładu Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu Warszawskiego.

Pani H. Rembertowicz-Szymborskiej składam serdeczne podziękowanie za dostarczenie okazu cennego dla flory Polski.

Zakład Systematyki i Geografii Roślin
 Uniwersytetu Warszawskiego
 Warszawa, Al. Ujazdowskie 4
 kierownik prof. dr A. Skirgiello

SUMMARY

The autor reports a second site of occurrence of the thermophilous fungus of the order *Lycoperdales* — *Mycenastrum corium* (Guers. in DC.) Desv. The first was recorded by Teodorowicz (1939) in Poznań. The second lies within the range of the city of Warsaw. A fructification (15 cm in diameter) was found on a compost in the quarter of Saska Kępa.

The fungus occurs generally singly on sandy and dry sites, semi-deserts and southern steppes (Šebek 1958, Vasilkov 1958), and in Kazakhstan also on meadows of subalpine type (Szwarcman 1959).

Frequent occurrence of *Mycenastrum corium* in Europe, sometimes in the vicinity of *Robinia pseudacacia* seems to suggest that this fungus may form mycorrhiza with this tree and may have been brought with it to Europe where it found favourable conditions of development.

LITERATURA

- Gilbert E. J., 1950, *Mycenastrum corium* (Guersent) Desvaux, Bull. Soc. Myc. Fr. 66:101—105.
- Oberthür R., 1905, Repertoire de couleurs, 1—2, Paris.
- Šebek S., 1958, *Mycenastraceae*, in Flora ČRS Gasteromycetes, 388—392, Praha.
- Szwarcman S. R., 1959, Materiały k flore Gasteromicetow Kazahstana, Trudy Instituta Botaniki 7:227—267, Alma-Ata.
- Teodorowicz F., 1939, Nowe dla flory polskiej podrzędy, rodziny, rodzaje i gatunki wnętrzników (Gasteromycetes), Kosmos 64 (1):82—107, Lwów.
- Wasilkow B. P., 1955, Oczerk geograficznego rasprostranienija szlapocznych gribov w SSSR, Moskwa.